

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

La Palma d'Ebre, més de cent anys de cooperativisme agrícola

Pàg. 10

ENTREVISTA:
Eva Vilaseca,
coordinadora d'acTe.

Pàg. 13

ECONOMIA PER LA VIDA:
Bloc4: un nou motor per al
cooperativisme i l'ESS.

Pàg. 16

ECONOMIA SOCIAL
I SOLIDÀRIA:
Festival FESC'24.

Pàg. 23

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SePrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

40 anys
cooperant per
transformar

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner,
Bernat Marsé, Carla Liébana, Antònia
Montaner, Ricard Pedreira, Xavier
Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex
Romaguera, Lorena Torró, Jordi Via i
Armand Vilaplana.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: La Palma d'Ebre, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

**Aquesta revista ha estat impresa
en paper ecològic.**

**Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Acoraida Arasa.

05

EDITORIAL

La importància de mantenir
l'esperit cooperatiu

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

08

COOPERATIVES DE CATALUNYA

El cooperativisme tecnològic
com a motor d'innovació social
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

La Palma d'Ebre,
cooperativa centenària
Anna Pujol

13

L'ENTREVISTA

Eva Vilaseca.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Bloc4BCN: un nou motor per
al cooperativisme i l'ESS.
Oriol Rovira

19

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2023

La transició a la democràcia, les
societats anònimes laborals
Armand Vilaplana

23

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Festival FESC'24: cultura, economia
solidària, festa i transformació social
al Parc de l'Estació del Nord.
Plenària de la FESC

26

RESSENYA

Esclavitud i llibertat
en el moviment obrer.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Acoraida Arasa Ruiz

(La Galera, 1979), pagesa

Del cooperativisme em sembla atractiva la capacitat de treballar plegats per a un bé comú, buscant solucions conjuntes com a territori, com a comunitat, com a cooperativa o com a poble.

En canvi, no m'agrada quan, darrere la bandera del cooperativisme, s'hi amaga un afany individualista que no té en compte el benefici de tothom.

La meva relació amb el cooperativisme rau en el fet que soc sòcia de la cooperativa Agrícola de La Sénia, on elaborem oli d'oliva. En aquesta zona del Montsià, els conreus són majoritàriament de secà i, per aquest motiu, hem de lluitar molt per poder fer collites, especialment en èpoques de sequera severa com actualment. Des que jo era molt petita, la meva família ha format part de la Cooperativa La Galera. La meva parella també ha estat sempre vinculada a la cooperativa del poble. Ens agrada compartir amb la gent, poder ajudar i, de vegades, també complicar-nos la vida...

Considero que la intercooperació permet ampliar la col·laboració a més persones, alhora que és una bona opció per ser més eficients amb els recursos i tenir més capacitat per fer front als reptes i al mercat, sobretot quan es coopera amb entitats del mateix sector. També és enriquidor intercooperar amb projectes d'àmbits diferents, però no sempre és fàcil.

La importància de mantenir l'esperit cooperatiu

Trobada de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius (XAC).

Amb l'arribada del nou govern de la Generalitat, és fonamental que, més enllà que governi un partit o altre, es mantingui l'esperit de les polítiques públiques que han donat suport al cooperativisme i a l'economia social i solidària (ESS) durant els darrers gairebé deu anys. Aquest període ha estat marcat per una mirada àmplia i plural que ha reconegut la diversitat de formes organitzatives i de models econòmics que contribueixen al benestar social i comunitari.

Cal portar al Parlament i aprovar el projecte de Llei d'economia social i solidària, tal com va ser pactat amb l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT). Aquesta llei no solament consolidarà els avenços aconseguits fins ara, sinó que també proporcionarà un marc legal que promourà el creixement i la sostenibilitat de l'àmbit. La legislació ha de reflectir les necessitats del teixit cooperatiu i les demandes de les comunitats que busquen alternatives més justes i equitatives.

A més, resulta essencial mantenir i potenciar els ateneus cooperatius i les comunalitats. Aquests espais no només fomenten la creació de cooperatives, sinó que també serveixen com a espais d'innovació i formació, on es comparteixen coneixements i experiències. La seva importància en la promoció de la cultura cooperativa és innegable; cal reforçar el suport institucional perquè puguin continuar creixent i impactant positivament en els seus territoris.

Al mateix temps, el nou govern ha de centrar-se a potenciar la creació i enfortiment de cooperatives en àmbits essencials per a la vida, com són l'energia, l'habitatge, l'alimentació, les cures i la cultura i la comunicació. En un moment en què la crisi climàtica i social és cada cop més evident, promoure cooperatives que ofereixin solucions sostenibles i justes és urgent. Les cooperatives poden jugar un paper clau en la transició energètica, la construcció d'habitatges accessibles o la provisió de serveis de cura de qualitat.

En resum, és imprescindible que el nou govern de la Generalitat mantingui el compromís amb les polítiques públiques que han impulsat fins ara el cooperativisme i l'ESS. Només així podrem construir un futur més just, equitatiu i sostenible, on la comunitat estigui al centre de l'activitat econòmica. El moviment cooperatiu i d'ESS ha d'estar atent que sigui així.

V Fira Migrant d'Economia Solidària i Diversa

El Cercle de Migracions i Economia Cooperativa de Coòpolis convoca la cinquena edició de la Fira Migrant d'Economia Solidària i Diversa que se celebrarà el dissabte 5 d'octubre a la plaça Catalunya de Barcelona amb el lema: "D'ESScolonitzar la vida per construir pau amb justícia".

La Fira és una aposta del *Cercle de Migracions i Economia Antiracista de Coòpolis*, per al reconeixement del potencial transformador de les diverses iniciatives socioeconòmiques impulsades per persones migrades i/o racialitzades.

A més de possibilitar la visibilització de les iniciatives, és un compromís amb la generació d'un espai de trobada i reconeixement de les lluites quotidianes per superar els obstacles derivats de les polítiques d'exclusió del sistema colonial, capitalista i patriarcal en què vivim i que lluiten per transformar. Consideren que una economia alternativa, que es pretengui solidària, no pot ser aliena a la realitat de milers de persones que han migrat i es troben en aquest territori sotmeses a relacions d'abús i deshumanització avalades per la criminal Llei d'estrangeria. Per això, afirmen que l'economia social i solidària ha de possibilitar aquests espais i crear condicions perquè, a més de solidària, sigui veritablement popular.

La Fira és també un espai per escoltar veus diverses, escoltar les reivindicacions dels col·lectius i conèixer les seves experiències d'autoorganització. En aquesta ocasió sota el lema "D'ESScolonitzar la vida per construir pau amb justícia" volen posar en relleu lluites col·lectives contra l'explotació, l'espoli i les pràctiques colonials actuals.

Proposen teixir xarxes i enfortir-les com la clau per amplificar les seves veus i obrir-se camí, col·lectivament, construint el model d'economia social i solidària i popular que desitgen. És aquesta força d'organització, transformació i reproducció de la vida, que habita en els col·lectius i projectes, que les mou a convocar cada any una nova edició.

+ info i manifest:

<https://firaessmigrant.bcn.coop>

DAVID BONVEHÍ, NOMENAT DIRECTOR GENERAL D'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I EL COOPERATIVISME

El Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya 9255, del 26 de setembre de 2024, publica el nomenament de David Bonvehí Torras com a nou director general d'Economia Social i Solidària i el Cooperativisme. Amb aquest nomenament assumeix el relleu de Juli Silvestre.

David Bonvehí Torras (1979) és advocat i polític, amb una llarga trajectòria, entre Convergència Democràtica de Catalunya i el Partit Demòcrata Europeu Català, del qual fou president. És de Camps (Bages), a Fonollosa, municipi on va ser alcalde entre el 2003 i el 2007. Entre el 2010 i el 2017, va ser diputat del Parlament de Catalunya. El seu vincle amb el cooperativisme rau en què va ser advocat de cooperatives agràries com Llet Nostra, i ponent de la Llei de cooperatives al Parlament.

La Direcció General d'Economia Social i Solidària i el Cooperativisme dependrà de la Conselleria d'Empresa i Treball, liderada per Miquel Sàmper.

L'anterior legislatura, amb Juli Silvestre i Josep Vidal al capdavant, va destacar per incrementar l'aposta per programes de foment del cooperativisme i l'acció comunitària com els Singulars, els Ateneus Cooperatius, les Comunalitats Urbanes i l'Ocell de foc, així com generar un text de consens del sector per la Llei de l'economia social i solidària. Uns projectes que haurien de mantenir-se i consolidar-se si el PSC compleix les promeses del seu programa electoral.

+ info: www.jornal.cat

La revista *Cooperació Catalana*, present a La Setmana del llibre en català

La revista *Cooperació Catalana* ha estat present a la carpa de l'APPEC, les editores de revistes i digitals en català, de la Setmana del llibre en català, que s'ha celebrat al passeig Lluís Companys de Barcelona els dies 20-29 de setembre. L'espai de l'APPEC ha estat més que mai punt de lectura i de conversa al voltant de les revistes.

La carpa de les revistes en català és un gran espai de revistes en què s'exposa l'ampli catàleg de capçaleres en llengua catalana de més de trenta temàtiques diferents, entre les quals, la nostra revista *Cooperació Catalana*. Aquesta és l'única cita en què es poden trobar totes les publicacions i conèixer el ric ecosistema de revistes en català. A la carpa les lectores podien comprar-ne exemplars i subscriure-s'hi amb promocions especials.

La Setmana del Llibre en Català és el gran espai de trobada entre lectores, editores, llibreteres i autores, i en aquesta 42a edició ha comptat amb dades molt positives tant d'assistència com de vendes. L'organització calcula que més de cent mil persones han visitat la Setmana entre el 20 i el 29 de setembre, a més per l'àmplia oferta de llibres en català i les activitats programades per a tots els públics, amb presentacions, debats literaris, concerts, tallers, itineraris literaris, recitals de poesia, signatures d'autors, taules rodones i converses, entre altres.

+ info: www.iquiosc.cat
www.lesrevistes.cat

SATISFACCIÓ PER LA GRAN PARTICIPACIÓ ALS PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

La convocatòria dels **Premis economia social 2024** ha aportat quaranta treballs de final de grau, màster o postgrau d'onze centres universitaris catalans, presentats en llengua catalana, castellana o anglesa. La Fundació Roca Galès, entitat organitzadora, expressa la seva satisfacció per la participació i qualitat dels treballs presentats que assoleixen una mitjana d'excel·lent. Això també demostra com any rere any creix l'interès des de l'acadèmia envers l'economia social i solidària.

Els Premis economia social formen part del programa Economia social de la Direcció General d'Economia Social i Solidària i les Cooperatives, amb el finançament del Departament d'Empresa i Treball i el Ministerio de Trabajo y Economía Social, i tenen per objectiu fomentar la recerca universitària en temes relacionats amb l'economia social i solidària i les cooperatives. Tot l'alumnat de grau, màster i postgrau de les universitats catalanes ha tingut l'oportunitat de participar-hi.

L'acte de lliurament dels Premis economia social 2024 se celebrà el 3 d'octubre a la tarda a la sala d'actes de La Lletat Santsenca de Barcelona, moment en què es va fer públic el veredict del jurat i quins són els treballs guanyadors d'aquesta edició, i les seves autores.

L'acte de lliurament dels Premis economia social comptà amb la presència del nou director general d'Economia Social i solidària i el cooperativisme, David Bonvehí Torras, mentre que la conferència central va ser a càrrec d'Eva Vilaseca de l'Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial (acTe) i sòcia d'Espai Ambiental Sccl, que va parlar de cooperativisme i transició ecosocial.

Al moment de tancar aquesta edició encara no s'han fet públics els noms de les persones guanyadores: estigueu atentes a les xarxes per conèixer-les!

www.rocagales.cat

www.economiasocial.coop/premis

@rocagales

EL COOPERATIVISME TECNOLÒGIC, COM A MOTOR D'INNOVACIÓ SOCIAL

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

En un context de canvi tecnològic accelerat, el cooperativisme emergeix com una alternativa per impulsar innovacions que prioritzin les persones i el medi ambient. En aquest sentit, la tecnologia no només s'ha convertit en una eina clau per a l'optimització de processos i l'escalabilitat, sinó que també obre la porta a noves formes de col·laboració i intercanvi dins del sector cooperatiu. És en aquest marc que neix TechBloc4, un programa d'acceleració de projectes col·lectius basats en la tecnologia, amb l'objectiu de fomentar el desenvolupament d'iniciatives amb impacte social i mediambiental.

Què és TechBloc4?

TechBloc4 es presenta com un centre neuràlgic dins l'ecosistema tecnològic cooperatiu. Està destinat a projectes en fase embrionària que busquen combinar la innovació tecnològica amb els valors de l'economia social i solidària (ESS). El seu objectiu central és articular, fer créixer i enfortir aquest ecosistema, generant noves oportunitats tant per a les cooperatives com per a persones emprenedores interessades a desenvolupar solucions tecnològiques amb impacte social.

El programa es desenvoluparà durant els pròxims tres anys i comptarà amb quatre línies estratègiques de treball:

Acceleració, formació i acompanyament: Aquesta és la línia principal del programa,

que combina formació, mentoria personalitzada i accés a recursos tecnològics per ajudar emprenedors i cooperatives a crear, constituir i llançar els seus projectes. Els objectius inclouen impulsar solucions tecnològiques i digitals que generin impacte social i mediambiental, així com fomentar la creació de llocs de treball estables i de qualitat.

Recursos tecnològics i equipaments: Aquesta línia ofereix un catàleg divers de recursos tecnològics, tant propis com externs, per augmentar la competitivitat dels projectes participants. Els recursos inclouen dispositius, espais i llicències digitals, així com l'accés a programari lliure i un directori de codi obert que promou el desenvolupament de noves funcionalitats i productes digitals, de manera que es maximitza l'impacte dels projectes.

Espai d'estructuració i comunicació: Aquesta línia se centra a connectar l'oferta i la demanda de solucions tecnològiques dins el sector cooperatiu. A través de tres eixos d'actuació, facilita l'intercanvi d'idees entre empreses amb necessitats tecnològiques i proveïdors de solucions, afavorint trobades entre emprenedors, cooperatives i empreses tecnològiques per fomentar la generació de coneixement.

Espai d'atracció de talent i lleure: TechBloc4 no solament vol impulsar projectes tecnològics, sinó també atraure talent jove i fomentar una comunitat dinàmica al voltant

de l'economia social i solidària. Aquesta línia organitza classes magistrals, col·loquis i activitats de lleure tecnològic per visibilitzar el talent jove, fomentar l'intercanvi i l'aprenentatge, i dotar els participants de competències digitals actualitzades.

Un impacte transformador per al futur

TechBloc4 és una aposta ferma per la innovació tecnològica amb valors, que demostra que el cooperativisme pot ser un agent transformador en un món on la tecnologia sovint es vincula a models de negoci purament lucratiu. Gràcies a aquest programa, les cooperatives tecnològiques disposen d'un espai per créixer i materialitzar projectes que contribueixin a una societat més justa i sostenible.

Et regalem el cartell del Concert
Persones, Planeta, Propòsit.

Pengeu-lo al vostre ateneu o
cooperativa i el 26 d'octubre
omplim Plaça Catalunya!

125 ANYS DE COOPERATIVISME

RESKATE

CONCERT AMB ENTRADA LLIURE
26 OCTUBRE 18H PLAÇA CATALUNYA BARCELONA

LA PEGATINA

BALKAN PARADISE ORCHESTRA

MAMA DOUSHA

MARIA HEIN

SARA SOCAS

IMPULSAT PER

PROMOGUT PER

490 - OCTUBRE 2024 | 9
Generat de Catalunya

La Palma d'Ebre, cooperativa centenària

Anna Pujol Navarro
Dies d'Agost Sccl
@diesdagost

Fotografia històrica de la campanya de l'oliva dels anys cinquanta del segle passat.

L'olivera és un dels cultius fruiters més antics, amb evidències des de fa més de 5.500 anys. Per fer llum, ungüents, mobles o oli alimentari, que és el que aquí ens ocupa. Concretament, anem a la comarca de la Ribera d'Ebre, en un pla situat al damunt de la Vall Major i l'anomenada Font Vella, originària de l'època àrab. Allà hi ha la cooperativa agrícola La Palma d'Ebre, que a més de portar el mateix nom del poble n'és "lo pal de pallar", tal com explica Antoni Galceran, que és el secretari del consell rector d'aquesta entitat creada l'any 1919.

Sota el nom de Sindicat Agrícola, va començar amb cent dotze persones sòcies fundadores. Actualment, en són cent dues d'actives, que entren fruit. Tanmateix, en total sumen dues-centes vuitanta-vuit les persones sòcies actives, col·laboradores i jubilades, que tenen algun tipus de relació amb la cooperativa o participen de la secció de crèdit. D'aquesta manera, gairebé el 90% del poble participa en la cooperativa, mentre que el cultiu de l'olivera és l'activitat principal d'aquest municipi de la Ribera d'Ebre.

Als inicis de la cooperativa, un fet trencador en aquell moment va ser el

seu caràcter "transversal i interclassista, que en aquella època no solia ser així", continua Galceran. Visitant la cooperativa es poden veure algunes de les eines que es feien servir fa cent anys, que preserven amb molta estima com a homenatge als avantpassats. A més, encara es guarda l'oli a la sala dels trulls, com es feia antigament, on es conserva a la mateixa temperatura durant tot l'any. A la sala, que compta amb una estructura en forma de volta, s'hi poden veure les tafones que feien servir els seus avis "per guardar l'oli, i que nosaltres també utilitzem i confereixen al nostre oli verge extra arbequina unes condicions úniques i exclusives de conservació, garantint el manteniment de les propietats naturals i sabors fins a arribar a taula", segons expliquen des de la cooperativa. També s'hi poden trobar exposats els cànirs que feien servir fa cent anys, encara amb el nom del sindicat.

L'oli d'oliva arbequina que produeix La Palma d'Ebre forma part de la Denominació d'Origen Protegida (DOP) Siurana, que va ser creada l'any 1977 per la necessitat de certificar l'oli del territori. Va ser la segona DOP d'oli

FCAC

de l'estat espanyol i la primera a certificar un verge extra ecològic, l'any 1995. A més, es tracta de la DOP d'oli més extensa de Catalunya i una de les que més oli d'oliva verge extra comercialitza en l'àmbit estatal. La Ribera d'Ebre és una de les comarques que abasta aquesta denominació, juntament amb l'Alt Camp, el Baix Camp, el Baix Penedès, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès. "Considerem que la DOP Siurana és el vehicle per donar a conèixer la major part de l'oli d'oliva verge extra de la varietat arbequina que es produeix a les comarques de Tarragona. Emparats per la DOP Siurana, els nostres olis tenen la certificació de qualitat i el seu origen garantits", explica Galceran, que és l'actual president d'aquesta DOP.

La varietat arbequina és considerada una de les millors del món, tant per la producció i regularitat com per la qualitat de l'oli. És resistent i adaptable a diferents condicions de clima i sòl i la seva capçada relativament reduïda li permet majors densitats de plantació que d'altres conreus més vigorosos. Això és el que expliquen des de la denominació d'origen, on indiquen que l'oli s'obté "només mitjançant proce-

diments mecànics que no modifiquen la seva composició natural i, per tant, conserven tot el seu contingut vitamínic i nutricional". *No tots els olis són iguals* és el títol d'una de les activitats de divulgació que des del Consell Regulador de la DOP Siurana es va implementar fa més de deu anys i que s'ha donat a conèixer en 133 tallers, que han comptat amb la participació de 3.661 alumnes d'arreu del país. Un altre dels darrers treballs fets públics ha estat la recerca sobre *El lèxic de l'olivera, l'oliva i l'oli* a la DOP Siurana del filòleg Roger Roig César mitjançant enquestes realitzades a persones pageses i productores d'oli de les set comarques.

Ara que és temps de "fer l'oliva", com dirien a la Selva del Camp, o "nà a l'oliva", com dirien a Valls, també caldria repassar la mitjana de producció anual de la cooperativa la Palma d'Ebre, que és d'unes 400 tones d'oli cada any, que correspondrien a més de dos milions de quilograms d'olives. L'olivera, en general, creix molt a poc a poc, comença a fer olives entre els cinc i els deu anys, i arriba al ple desenvolupament als vint; el període de maduresa va dels 35 als 100 o 150 anys, però poden viure'n

Antoni Galceran és secretari del consell rector de la cooperativa agrícola de la Palma d'Ebre i president de la DOP Siurana.

més de 500, amb la qual cosa possiblement és l'arbre fruïter que més viu en explotació. Ho explica Roig a la seva recerca, on destaca el valor etnològic i el valor lingüístic de la producció d'olives i l'elaboració del denominat "or líquid".

Qualitats excepcionals

A La Palma d'Ebre compten amb nombroses oliveres centenàries i obtenen l'oli per la trituració de les olives arbequines recollides manualment i la posterior separació del suc que se n'obté sense procediments químics. Les olives són moltes cada dia quan s'acaben de collir, la qual cosa garanteix la qualitat de l'oli i la conservació de les seves característiques organolèptiques, a part dels rigorosos controls que passa pel fet de pertànyer a la denominació d'origen protegida Siurana. La seva acidesa és inferior als 0,2º, cosa que indica que s'ha preservat la qualitat del fruit i s'ha tingut cura de l'oliva en tot el procés, durant la collita però també durant l'extracció. Un oli d'oliva, per ser verge extra, ha de comptar amb una acidesa inferior als 0,8º.

"El consum d'olis de qualitat, com els nostres, es manté i augmenta. A part del sabor, és molt beneficiós per a la salut, i això el gruix de la societat no ho acaba de conèixer prou", apunta Galceran, que explica que la pujada de preus dels últims temps ha estat causada per dos anys de producció escassa, "però també s'ha de dir que abans els preus eren massa ajustats, al límit de la rendibilitat per les persones productores", critica.

Als anys quaranta i cinquanta del segle passat, en un context de postguerra, l'estraperlo es va generalitzar arreu i també ho va fer a

“

La cooperativa agrícola elabora oli d'oliva verge extra de la varietat arbequina dins la denominació d'origen protegida Siurana.

COOPERATIVA LA PALMA D'EBRE

COOPERATIVA LA PALMA D'EBRE

La Palma d'Ebre. En aquella època, l'oli d'oliva verge extra era tant o més preuat que ara i els impostos s'emportaven una bona part de la producció. Davant aquesta situació, i en la mateixa cava on actualment es guarda l'oli, es va construir una sala paral·lela amagada per un doble fons, on hi havia una almàssera que comunicava amb l'exterior per un petit forat ben dissimulat i suficient per allargar una mànega que permetia extreure l'oli per les nostres cases en la foscor de la nit. Visitant la cooperativa es poden veure les almàsseres amb el doble fons i el forat, que encara es conserven “en honor i homenatge als nostres pares i mares que tant van lluitar per nosaltres”, continuen. Aquest llegat també es pot veure en les eines que utilitzaven, algunes també exposades en els diversos espais. Fins i tot, els primers anys i com a resposta a la falta de corrent elèctric, es va instal·lar una dinamo que funcionava amb carbó.

Antoni Galceran, que va ser president de la cooperativa agrícola tal com varen ser el seu germà gran, el seu pare i el seu avi, explica que actualment disposen de dues línies d'extracció contínua amb funcionament en dues fases amb capacitat per moldre 100.000 Kg d'olives cada dia, juntament amb un equipament de recepció i una embotelladora en la qual s'embota i comercialitza una part de l'oli que es produeix. D'aquesta manera, la maquinària utilitzada en el procés d'elaboració ha fet un salt important des de fa dècades. “Primer hi havia premses hidràuliques, però als vuitanta ja es va passar al sistema continu de centrifugació, que permet produir oli en condicions de

treball menys durs i obtenir unes qualitats millorades exponencialment”, afegeix.

Molt més que oli

El paper i la funció social de la cooperativa al poble han estat cabdals des dels seus inicis. L'oli és la principal activitat econòmica al municipi, on també hi ha activitat ramadera, porcina, avícola i de serveis, però ja fora de la cooperativa. Dins la cooperativa, també hi ha una línia de producció de fruita seca i una secció de crèdit. “És l'única entitat de tipus bancari existent al poble, per tant, és molt important especialment per a la gent gran, que així no s'ha de desplaçar a fora”, continua Galceran. “Fins i tot, el bar i la sala de festes de La Palma d'Ebre són de la cooperativa, tot i que ara estan arrendades. I, a part de l'oli, també produïm ametlla, en menor proporció”, conclou Antoni Galceran.

La Palma d'Ebre es troba a 335 metres sobre el nivell del mar, força allunyada del riu, situada al límit entre les comarques de les Garrigues i el Priorat. Segons Antoni Galceran, les produccions que formen part de la cooperativa cada vegada són més grans; llavors el nombre de produccions sòcies pot disminuir, però es vol mantenir la producció. “Sempre hem sigut el molí de Tarragona i així volem continuar, fent el millor oli per a la nostra gent”, declara Galceran. Pel que fa al nombre de persones sòcies total, la dinàmica és que es mantingui i que puguin anar augmentant les persones sòcies col·laboradores. L'any 2019, la cooperativa agrícola va celebrar el seu centenari, acompanyat de la publicació

Càntirs utilitzats als inicis de la cooperativa, on encara es pot llegir el nom de Sindicat Agrícola.

La DOP Siurana és la denominació d'oli més extensa de Catalunya i una de les que més oli d'oli verge extra comercia en l'àmbit estatal.

d'un llibre extens sobre la seva història, també en forma d'homenatge als avantpassats.

Antoni Galceran, a part de ser secretari de la cooperativa, és president de la DOP Siurana des del 2016 i secretari i responsable d'oli d'oliva de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya des del 2014, a més de ser vocal del Consejo Sectorial del Aceite i del Consell Català de la Producció Integrada. Pel que fa a la cooperativa, La Palma d'Ebre forma part d'Unió Origen i Unió Nuts, del grup Unió, cooperativa de segon grau que comercialitza el que la cooperativa no ven directament d'oli i fruita seca. A més, és membre de l'Associació de Cooperatives amb Secció de Crèdit, cooperativa de segon grau vinculada a la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya. Les seccions de crèdit són organitzacions centenàries, amb arrels a la Llei dels sindicats agraris de 1906. La província de Tarragona és la que més seccions de crèdit té, un total de 31, seguida per Lleida amb 23, mentre que a Barcelona n'hi ha 2.

“

Els orígens transversals i interclassistes de la iniciativa, creada l'any 1919, es manifesten com un fet trencador en aquella època.

Eva Vilaseca (Barcelona, 1985) és una de les impulsores de l'Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial (acTe). Biòloga especialitzada en ecologia i economia social i solidària, és sòcia treballadora d'Espai Ambiental. També coordina el Cercle de Transició Ecosocial de Coòpolis i és membre permanent de la Xarxa d'Economia Solidària (XES).

Eva Vilaseca

Un personatge històric:

Chico Mendes i Berta Cáceres.

Una lectura imprescindible:

Qualsevol de la Yayo Herrero, i una de clau per a mi, *La gran encrucijada*, de Yayo Herrero i Fernando Prats.

Un perfil de Twitter:

El Boig de Can Fanga (@BoigBCN). Per construir escenaris de futur, també necessitem memòria.

No podries viure sense:

Una bona estona compartint amb els meus amics i la gent que estimo.

Encara tens pendent:

Viure en comunitat en un projecte cooperatiu.

El cooperativisme és:

Una eina política per construir un futur possible.

«La transició ecosocial ha de ser un procés il·lusionant, desitjable»

Josep Comajoan Colomé

Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

“

«Cal un moviment ecologista amb més força, que vagi més enllà de l'ecologisme i amb capacitat de generar propostes i defugir l'ecologisme del no.»

Què és l'Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial?

És un comú de moviments col·lectius i persones que compartim l'ambició i el desig de fer un canvi de rumb cap a una transició ecosocial a Catalunya. Som entre tres-centes i quatre-centes persones i col·lectius. El moment de crisi ecològica requereix respostes més contundents.

I com es concreta aquesta resposta?

Ho materialitzem en quatre objectius, quatre reptes. Un és que volem ser una veu per a una transició ecosocial a Catalunya, per poder incidir a mitjans de comunicació, a l'esfera pública, política. Un segon objectiu, que avui és el que està agafant més centralitat, és construir i detallar un programa polític per a una transició ecosocial a Catalunya amb capacitat de cohesionar moviments, col·lectius i persones entorn d'aquest projecte en un procés de construcció d'aliances. O sigui, l'Assemblea Catalana per a la Transició Ecosocial, al final, és també un procés i un espai d'aliances. I també tenim un objectiu en l'àmbit territorial; des de l'autogestió territorial i local col·lectiva, poder impulsar processos de canvi més enllà de les institucions i, si cal, donar suport o impulsar mobilitzacions unitàries. Cal un moviment ecologista amb més força, que vagi més enllà de l'ecologisme i amb capacitat de generar propostes i defugir l'ecologisme del no.

Un moviment propositiu amb capacitat d'incidència, força i legitimitat.

Parleu de transició ecosocial. La clau és afegir el social a l'eco, o no només és això?

És una transició ecològica des de la justícia social, perquè sigui una transició justa i democràtica. Per reorganitzar-nos políticament, econòmicament i socialment dins els límits planetaris, però sense deixar ningú enrere. Garantint una vida i un futur per a totes. Neix el terme de transició ecosocial per diferenciar-se d'altres propostes de transició ecològica que estan sobre la taula, propostes de transició ecològica capitalista en què sí que hi ha una voluntat de generar una transformació econòmica, però sobre la base que aquest futur que es vol garantir sigui cada cop per a menys persones.

En una entrevista deies: “Si ens quedem amb el brindis al sol de dir que volem un canvi de model, és difícil connectar amb la gent”. Què cal fer per anar més enllà d'aquest brindis al sol, per connectar amb tota aquesta gent, que és l'afectada per tota aquesta problemàtica, aquestes necessitats?

Ens falta concreció, i ens falta sobretot el com. El què el tenim clar. Tenim cinquanta llibres de gent que ha pensat sobre el que hem de fer, sabem quantes emissions hem de reduir, sabem que hem de reduir la indústria del porc, sa-

bem que hem de fer una transició energètica, impulsar les renovables... Però aquí el repte és concretar i situar el com en els territoris i en les vides de la gent. En una temporalitat i una materialitat. Sense deixar ningú enrere, que sigui un procés il·lusionant, un procés desitjable. A la pràctica, és un procés difícil, i com a ecologisme, com que la proposta és poc situada... A la nostra proposta del sí li falta cos. Hi ha molta feina feta, però potser li falta cos.

I l'economia social i solidària, en el sentit més ampli, més comunitari, quin paper juga en tot plegat? En realitat, no som una baula poc més que anecdòtica en la cadena capitalista?

Sí, som petits, però alhora, construir el futur que plantejem, amb una transició ecològica feta des de la justícia social i una transformació profunda del nostre model econòmic, a mi m'és bastant impossible imaginar-ho sense una economia social i solidària, un cooperativisme fort. És una eina que ha de formar part d'aquest procés. I l'economia social i solidària s'ha de posar al servei de la transició ecosocial.

A vegades t'has mostrat crítica amb el fet que des de l'economia social i solidària es té poc en compte la perspectiva ecologista.

Sí, tradicionalment, la dimensió democràtica ha sigut molt central, i la inclusió social, l'anticapitalista, també. Però la dimensió ecològica, no hi ha sigut. Més recentment, en els últims quatre anys, sí que està penetrant l'ecologisme dins el moviment cooperatiu. Però jo que vivia a fora, quan arribo i veig tot això, dic: uau!, que potent!, però... hola, on és l'ecologisme aquí?

Però una mica també viceversa, no? El moviment ecologista històric, exceptuant algunes qüestions energètiques puntuals, tampoc havia actuat gaire en sintonia amb l'economia social i solidària.

Sí, és cert que aquí l'ecologisme estava en un to molt conservacionista. Així i tot, l'ecologisme necessita sortir d'aquest to conservacionista i plantejar propostes que parlin de canvi de model econòmic. A part que, el cooperativisme, l'economia social i solidària, en tant que moviment que construeix, que va més enllà de les idees, necessita un ecologisme constructivista, que és una de les vies, per bé que no l'única. Amb tot, en l'economia social i solidària li detecto una falta d'estratègia.

Eva Vilaseca, al Bloc BCN, l'espai cooperatiu Barcelona, que acull, entre d'altres, Coòpolis i Espai Ambiental.

En quin sentit?

Ens hem centrat una mica massa a autoreproduir-nos com a economia social i solidària, i com deia, falta estratègia política. Fem economia social i solidària i em pregunto per a què? No podem limitar-nos a anar generant ocupació en el cooperativisme, sinó que hem de pensar què cal cooperativitzar, quins són els sectors estratègics. Tenim força per cooperativitzar en tots els sectors estratègics? Potser que focalitzem en alguns, per exemple.

Però en quins?

Crec que hauríem de centrar forces en l'alimentació i l'energia, amb la perspectiva ecològica de què estic parlant. Perquè hi ha una capacitat material de fer-ho, i hi ha propostes concretes on fer-ho. Potser hi ha àmbits on és més difícil intervenir. Aleshores, posem-nos a treballar en aquesta direcció.

Però un altre posarà el focus en les cures, una altra en la cultura, i jo te'l posaré en la comunicació, precisament pels déficits en el relat que tenim.

Ja, ja. Bé, doncs tinguem aquest debat. No és que hàgim de deixar d'intervenir

en tots els sectors; n'hi ha alguns on hem de posar més atenció, diguem-ho així. Si ens creiem l'emergència ecològica, hem de generar respostes en aquest sentit i transformar el model econòmic.

A l'acTe, però també a altres espais, com la XES, per posar un cas, se us té en compte en els espais on realment es couen i es decideixen les coses? A vegades es pot arribar a fer molt de soroll a xarxes, però que sigui un soroll enganyós, realment sense capacitat de gran incidència.

On es decideixen les coses, vols dir les institucions, no? És que a l'acTe tampoc estem treballant en aquesta direcció, ni de bon tros. Ara crec que el focus està sobretot a crear al carrer, a construir un programa, a generar aliances, a fer-nos forts al carrer, perquè crec que és on és més urgent estar ara. No tant a incidir en coses on és més complicat. Per molta incidència política que facis, si la gent no està allà o no hi ha una massa social a fora que ho aculli... Però, tot i això, com a ecologisme en un àmbit més general, sí que se'n escolta. No creus que se'n escolta? L'ampliació de l'aeroport es va parar, eh...

Sí, miraculosament.

I els Jocs Olímpics d'hivern també.

Perquè era un desastre, allò.

Bé, no sé si se'n escolta, però la lògica d'aquest sentit comú ecosocial és molt flagrant. I el context ecològic o ambiental cada cop ens afavorirà més, ja que la crisi ecosocial cada cop serà més greu. I mentrestant, els dirigents polítics o la gent que està prenent decisions són poc estratègics, ens presenten cada barbaritat... És que no estan ni en el . Com la proposta actual de Sílvia Paneque, que també era la d'ERC, de desvincular-nos de la pluja. El cas de l'aigua ho exemplifica molt tot. Tenim aigua, però tots els estudis diuen que en tindrem un 20% menys. Per tant, què fem? Per a qui és aquesta aigua? És per als hotels? Els tancarem la piscina? Perquè va ploure, però les piscines que ens anaven a tancar eren les públiques! Aleshores, penso que aquests conflictes provocats per la mala gestió de la crisi ecològica poden generar conflictes socials que ens facin avançar. De fet, la nostra estratègia ha de ser poder-nos anticipar a aquests conflictes i intervenir intel·ligentment en aquests moments. Tenir propostes, tenir discurs.

Oriol Rovira
 Coordinador del Bloc4BCN
 – Espai cooperatiu
 @Bloc4BCN

BLOC4BCN: UN NOU MOTOR PER AL COOPERATIVISME I L'ESS

El març de 2024, el Bloc4BCN va obrir les portes per rebre cooperatives i projectes de l'economia social i solidària, posant en marxa una àmplia gamma de serveis per enfortir i dinamitzar el teixit cooperatiu barceloní i català.

Els orígens del projecte, no obstant això, es remunten molt més enllà. Tot comença el 2016, quan l'Ajuntament de Barcelona va decidir donar suport a la tasca que duia a terme Coòpolis - Ateneu Cooperatiu de Barcelona. Des d'aquell moment, l'Ajuntament va començar a col·laborar amb els serveis de l'entitat, dotant-la de les infraestructures necessàries per al desenvolupament de la seva activitat.

Fruit d'aquella primera aliança, i especialment entre el 2019 i el 2020, la necessitat de generar un equipament per al conjunt de l'economia cooperativa, social i solidària va agafar força. Calia consolidar un espai de referència en l'àmbit de l'ESS, tant per als projectes de nova creació com per als que ja estaven en funcionament, oferint-los un ampli ventall de serveis. L'objectiu era clar: promoure, sensibilitzar i fer difusió del cooperativisme i de

l'economia social i solidària a Barcelona i la resta de Catalunya. Per fer-ho possible, la implicació de la Confederació de Cooperatives de Catalunya i de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya com a membres i impulsores de l'Estratègia ESS2030, ha permès una major solidesa al projecte: potenciant la transversalitat i diversitat del cooperativisme no només de branques i sectors sinó també a escala territorial, abastant tot Catalunya.

L'ESPAI COOPERATIU A BARCELONA. UN DELS MAJORS POLS COOPERATIUS D'EUROPA

Gestionat de manera públic-comunitari-cooperativa, el Bloc4BCN es troba en una antiga nau dins l'espai fabril Can Batlló, que ha estat rehabilitada i cedida per l'Ajuntament de Barce-

lona a l'Associació Bloc 4: una entitat participada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i l'Associació Coòpolis.

La rehabilitació de l'edifici ha volgut conservar el caràcter i singularitat de l'antic recinte per plasmar el passat industrial de Can Batlló. La coberta s'ha renovat mitjançant la recuperació de les teules de ceràmica existents i s'han incorporat plaques fotovoltaïques horitzontals per produir energia sostenible. A més, també s'han reciclat i reutilitzat elements de fusta, teules, totxo massís, estructures metàl·liques i paviments hidràulics.

El resultat són 4.500 metres quadrats lluminosos, amplis i equipats, destinats al desenvolupament i transformació socioeconòmica del territori català. L'objectiu és sensibilitzar i promoure el cooperativisme per tal de fomentar una economia diferent arreu del país: més democràtica, més feminista, que redueixi les desigualtats i que sigui respectuosa amb les persones i el planeta.

Per fer-ho possible, el Bloc4BCN, que compta també amb el finançament de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, desplega un ampli ventall d'estratègies i serveis vinculats a l'enfortiment i promoció del teixit cooperatiu barceloní i català. Amb això, es pretén apropar els principis i valors del cooperativisme a tota la ciutadania; incubar i accelerar projectes de l'economia social i solidària amb aliança amb altres agents culturals, educatius i empresarials; fomentar la intercooperació, i aconseguir projecció i connexions en l'àmbit internacional.

En aquest sentit, el Bloc4BCN és un dels principals projectes de ciutat de l'Acord i Estratègia #ESSBCN2030, i s'identifica amb els valors del cooperativisme definits per l'Aliança Cooperativa Internacional i la proposta de Llei d'economia social i solidària de Catalunya: democràcia i transparència; igualtat, equitat i solidaritat; ajuda mútua, autoresponsabilitat i participació; interdependència i intercooperació; transformació econòmica i social; universalitat i accessibilitat dels serveis; qualitat i professionalitat; transformació feminista; i compromís ambiental. Uns valors que estan impregnats en tots els serveis i activitats que ofereix el Bloc4BCN, assegurant que cada iniciativa i projecte reflecteix els principis fonamentals del cooperativisme i l'ESS.

ACTIVITATS, DINÀMIQUES I SERVEIS AL SERVEI DEL COOPERATIVISME

El Bloc4BCN ofereix múltiples serveis per a entitats vinculades a l'economia social i solidària que volen desenvolupar els seus projectes, com ara el **programa d'allotjament de projectes**, que permet a les cooperatives i entitats de l'ESS rebre l'acompanyament i la formació necessària per enfortir i fer créixer els seus projectes de la mà de persones expertes.

Dins d'aquesta línia d'actuació, hi ha quatre modalitats que s'ajusten a les necessitats específiques de cada una de les cooperatives i que, mitjançant un pla de treball personalitzat, busquen assegurar la sostenibilitat a llarg termini de cada projecte, la consolidació del seu model de negoci i el desenvolupament de la capacitat per intercooperar i ser part de les diferents xarxes del cooperativisme i l'economia local.

Un espai del programa d'allotjament de projectes del Bloc4BCN.

La primera modalitat és la **incubació**, destinada a projectes cooperatius amb menys de tres anys de trajectòria que requereixen un acompanyament intensiu per afavorir i assegurar el seu creixement inicial: des de la creació i la consolidació de la visió de negoci fins a l'enfortiment del projecte i la incorporació de la mirada feminista i interseccional.

L'**acceleració** és la segona modalitat d'acompanyament, que permet a cooperatives de fins a sis anys de vida poder aprofundir en un punt concret del seu negoci o model d'empresa. L'objectiu és ajudar aquests projectes a consolidar-se o potenciar el seu creixement.

La tercera modalitat és la **intercooperació**: un programa destinat a aquelles entitats que, partint de la cooperació entre diferents projectes, volen desenvolupar nous serveis, arribar a nous mercats i donar resposta a reptes socials de manera innovadora.

Finalment, la darrera modalitat són l'**obrador alimentari**, que està previst iniciar el 2025 i, actualment, es troba en període d'estudi per detectar necessitats i usos, i els **tallers semiindustrials**: una possibilitat destinada als projectes que necessiten un espai equipat per al desenvolupament de la seva activitat. Totes les modalitats estan disponibles per a les cooperatives allotjades al Bloc4BCN, que tenen accés a un entorn de treball que promou l'intercanvi i la col·laboració entre empreses.

A més de l'allotjament i l'acompanyament, l'Associació Bloc 4, així com la resta d'agents que tenen espai a l'edifici, com ara l'Ateu Cooperatiu de Barcelona, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, la Confederació de Cooperatives de Catalu-

Planta baixa de l'edifici rehabilitat del recinte de Can Batlló, seu del Bloc4BCN.

nya i l'àrea d'economia social de Barcelona Activa, duen a terme altres accions i activitats destinades a la promoció del cooperativisme. Un clar exemple són les **formacions**, que estan obertes a totes les entitats i persones que conformen l'ESS.

Amb l'objectiu de maximitzar la participació, els programes tenen intensitats i temporalitats diferents, i tant poden ser presencials, com virtuals o híbrids. L'objectiu de la formació és, d'una banda, l'aprenentatge de les habilitats i bones pràctiques vinculades al desenvolupament d'una empresa. D'altra banda, la creació d'espais de debat i intercanvi de pràctiques per a la divulgació del cooperativisme i els seus valors.

La **cessió d'espais i cotreball** és un altre dels serveis que ofereix el projecte de l'Associació Bloc 4. Poder accedir a un espai al Bloc4BCN és tenir un lloc on fer una reunió, treballar puntualment un dia, organitzar una formació o un esdeveniment o acollir una assemblea, amb les màximes facilitats i accés a tota mena de serveis (WiFi, pantalles i TV, pàrquing de bicis, office, impressora i escàner...).

Encara en la línia de contribuir a l'enfortiment del teixit cooperatiu català, el Bloc4BCN també facilita l'**accés al finançament** a aquelles entitats i cooperatives que volen crear, ampliar o enfortir el seu projecte. Per fer-ho, no sols posa en contacte els projectes analitzats amb entitats de finances ètiques i cooperatives, sinó que també organitza rondes de finançament i sessions d'intercanvi de coneixement amb col·laboracions de FEBEA i Social Economy Europe.

ARRIBAR A NOUS PÚBLICS I SECTORS, PROJECTAR-SE A L'EXTERIOR

La promoció del cooperativisme és, clarament, un dels objectius fonamentals de l'Associació Bloc 4. Per aquest motiu, a més de fer un ampli desplegament de serveis per reforçar els projectes cooperatius de Barcelona i Catalunya, el Bloc4BCN també articula una sèrie d'estratègies per arribar a nous públics i consolidar la seva projecció internacional.

Exemple d'això són les iniciatives per arribar a persones migrants i aquelles amb dificultats d'inserció sociolaboral o situació de vulnerabilitat; o el projecte **JovESS**, dirigit a persones d'entre

16 i 30 anys perquè creïn vincles amb l'ESS i el cooperativisme a través de l'experiència i la reflexió. Per fer-ho possible, s'organitzen activitats com un EscapeRoom o tallers i xerrades amb centres educatius per oferir guia, assessorament i pràctiques a treballs relacionats amb el cooperativisme i l'ESS.

Un altre exemple és el programa **TechBloc4** per a persones emprenedores i cooperatives de base tecnològica i digital. El servei combina formació, mentoria i connexió amb altres iniciatives per poder fomentar el desenvolupament de recursos digitals i tecnològics innovadors. A més, inclou un assessorament digital especialitzat per detectar necessitats i articular respostes individuals o col·lectives als reptes que es plantegin.

D'altra banda, i pel que fa a la voluntat d'**internacionalització**, el Bloc4BCN, en coordinació amb ACCIÓ-Agència per la Competitivitat de l'Empresa, connecta el cooperativisme català amb l'exterior, per fer créixer la seva activitat en altres països i incrementar la seva participació en fires, licitacions i subvencions de l'àmbit internacional. L'objectiu és convertir el Bloc4BCN en un pol d'atracció per a les cooperatives d'arreu del món, facilitant les eines necessàries per afavorir la seva arribada i establiment.

A l'últim, i per tancar tots els serveis i àrees d'actuació que consoliden el Bloc4BCN com un dels principals motors del desenvolupament i transformació socioeconòmica de Barcelona i Catalunya, el projecte posa a disposició de la comunitat ESS un espai per fer front als **reptes de ciutat i de país**. En aquest sentit, es constitueix com el lloc on construir solucions col·laboratives, que busquen, en la trajectòria i expertesa del cooperativisme, el camí cap a la transició socioeconòmica, productiva i reproductiva de Barcelona i el conjunt del territori.

Amb tot, el Bloc4BCN no solament representa un espai físic dedicat al cooperativisme, sinó que s'erigeix com un catalitzador essencial per a la transformació socioeconòmica de Barcelona i Catalunya. Amb la seva infraestructura moderna i els serveis variats que ofereix, el Bloc4BCN es compromet a impulsar una economia més justa, sostenible i inclusiva, alhora que busca establir connexions internacionals, posant el cooperativisme català en el mapa global i atraient cooperatives d'arreu del món. En consolidar-se com un referent per a l'economia social i solidària, el Bloc4BCN es configura com el punt de trobada ideal per a la construcció de solucions col·laboratives, afrontant així els reptes de ciutat i país amb una visió transformadora i innovadora.

Armand Vilaplana

Historiador

Finalista Premis economia social 2023

LA TRANSICIÓ A LA DEMOCRÀCIA, LES SOCIETATS ANÒNIMES LABORALS

ARXIU PARTICULAR

Vehícle històric d'autobús urbà.

El treball de fi de màster de la UB presentat el curs 2022-2023 se situa a Catalunya, en el període de la transició política espanyola, entre la mort de Franco l'any 1975 i el triomf electoral del PSOE en les eleccions d'octubre de 1982.

En ell es revisa l'estudi del naixement o creació de les primeres societats anònimes laborals catalanes, els seus vincles amb la presència sindical dels sindicats democràtics, i com les pràctiques de lluita sindical portaren com conclusió l'autogestió obrera i la creació d'una nova figura jurídica, la societat anònima laboral (SAL).

El mètode analític emprat de les fonts disponibles editades per la FESALC, en llibres dels congressos, la revista *NOVAGESTIÓ*, que són disponibles a la Fundació Roca Galés de Barcelona⁽¹⁾, més el contrast amb altres fonts d'autors especialment estudiosos del moviment obrer, permet extreure diverses conclusions.

ANTECEDENTS. L'ECONOMIA FRANQUISTA

Hi ha consens historiogràfic que l'economia autàrquica inicial fracassa i a finals dels anys cinquanta del segle passat, amb els anomenats plans d'estabilització, la direcció econòmica pren un altre rumb i l'economia espanyola es connecta amb l'europea, cosa que facilitarà el creixement econòmic dels anys seixanta, l'anomenat "desenvolupisme" (*desarrollismo*), que durarà fins a la crisi internacional provocada per l'augment de preus del petroli a l'any 1973, que significà el final de l'energia barata.

Però aquesta etapa ens deixa algunes dades rellevants com són les següents:

ARXIU PARTICULAR

Mobilitzacions obreres contra la pèrdua de llocs de treball.

- La inflació en l'economia castiga la butxaca dels més pobres, i aquesta apareix ja amb l'economia intervinguda del període 1945-1947, el 16% anual, i en el període 1950-1951, el 23% anyal, essent una característica permanent.
- Les migracions: la població passà de 26 milions de persones el 1940 a 36 milions el 1975⁽²⁾, i l'economia es transforma: l'any 1950 el 46% de la mà d'obra era al sector agrari, el 1970 només, el 22,2%.
- Mà d'obra per a la indústria, barata i jove. Les carències socials la fan reivindicativa i solidària.
- El model empresarial autoritari, jeràrquic i l'estat paternalista cap als treballadors per garantir costos salarials baixos als empresaris, i el corporativisme.
- Mereix l'atenció la creació de fons econòmics per fer política social⁽³⁾, el FNPT (Fondo Nacional de Protección al Trabajo), amb programes de crèdits per a cooperatives, i a partir de 1963 per a empreses laborals.

L'experiència SALTUV de l'any 1963 representa l'obertura des del FNPT de la primera societat laboral, Transportes Urbanos de Valencia, una concessió que es cancel·la per manca d'inversions i que fa que l'alcalde de València i el ministre de Treball del moment pactin amb els treballadors de la concessionària crear una societat anònima on tots els treballadors seran accionistes.

El anys seixanta comença a trencar-se el monopoli sindical del sindicat vertical, que organitzava junts patrons i treballadors pel rebuig feixista a la lluita de classes. El model corporatiu comença a patir quan neixen les CC.OO, inicialment com a moviment socio-polític primer a Astúries, dirigint la vaga a les conques mineres, i de seguida a Catalunya, on seran la punta de llança de l'oposició política al règim.

La participació de les CC.OO. en la creació de l'Assemblea de Catalunya el 7 de novembre de 1971, amb el programa polític basat en "Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia" i en coordinació amb els demòcrates de l'Estat marca un punt d'inflexió.

El paper de lluita sindical de les CC.OO. el podem conèixer per l'evolució dels conflictes, especialment a la província de Barcelona (la més industrial d'Espanya),

L'any 1971 els ocupats a la indústria eren 719.954 (52,8%)⁽⁴⁾ i els conflictes aquell any afectaren 119.332 treballadors⁽⁵⁾, xifra que a l'any 1976 arribaria a 695.037. L'afectació arribava quasi a tots els treballadors censats a la indústria.

Podem concloure que la pugna amb el sindicat vertical franquista la guanya el nou sindicalisme democràtic i aquest serà el protagonista de la política fins a l'any 1978 amb els pactes de la Moncloa, signats per les forces polítiques, sense els sindicats.

Aquest procés, un cop assolides les llibertats democràtiques formals, canviarà de signe, en ser la crisi econòmica i el tancament d'empreses o l'expulsió de mà d'obra el factor que mobilitzarà els sindicalistes per minimitzar-ne els efectes, passant a ser un sindicalisme defensiu i on les SAL tindran un protagonisme capdavanter en aquesta lluita.

La pregunta era per què treballadors que fins llavors havien defensat l'enfrontament amb el capital ara proposaven no sols adquirir el patrimoni de l'empresa, sinó també els deutes acumulats per l'anterior capitalista. I la resposta pràctica era, d'una banda, la necessitat i, de l'altra, que el costum de lluitar per part dels dirigents dels treballadors que sota el franquisme era perillós i molt dur, ara es creia que se'n podrien superar les dificultats i, amb la coordinació apresada durant la lluita antifranquista, es podrien cercar noves solucions.

PRIMERES SAL A CATALUNYA

L'ordre temporal en què podem analitzar les empreses seria: A.E.ROSELSON, en què la seva crisi econòmica comença l'any 1974 amb el concurs de creditors; AER SAL, constituïda l'any 1979; OSSA, amb control obrer des de 1977, constituïda en SAL l'any 1979; SALBA, sense concurs de creditors i venda de les accions als treballadors l'any 1979; ELSA, amb concurs de creditors i control obrer l'any 1979, i TELECSAL, amb control obrer l'any 1980, i concurs de creditors el 1981.

Cas Acústica y Electrónica ROSELSON S.A.⁽⁶⁾

"A l'aventura incorporarem o consolidarem dirigents executius 'convencional'" (Ignasi Blanes, advocat i assessor)

Eren uns 1.000 treballadors a l'expedient de concurs de creditors presentat per l'empresa el mes de juliol de 1974.

L'endarreriment en cobrar el sou i l'expedient de regulació d'ocupació que presentà l'empresa per despatxar treballadors encetaren les primeres mobilitzacions en defensa dels llocs de treball davant l'autoritat laboral (primer l'O.S.E, després la Delegació de Treball a Barcelona).

El procés de lluita sindical fa un pas endavant amb el control obrer a partir de novembre de 1976, moment en què s'imposa la realització d'un pla de viabilitat per experts de confiança dels treballadors. La sortida definitiva de l'accionista majoritari l'any 1978 tanca el període 1974-1978 amb controls de gestió i amb pacte amb els socis minoritaris de la societat.

La seu de l'empresa familiar era a Barcelona, i l'accionista principal era Ramon Roselló, fabricant d'altaveus, equips de hi-fi i components de TV.

La constitució d'AER S.A.L., la nova societat autogestionària, consta escripturada el 5 de març de 1979, i són 360 treballadors els socis que avalen i reben 119 milions de pessetes.

Antecedents de la lluita obrera⁽⁷⁾

A partir de la tesi doctoral de V. M. López sobre la conflictivitat laboral a l'Àrea Metropolitana de Barcelona fins al 1975, creuant les dades amb els casos de l'estudi, es pot vincular el procés de lluita sindical i d'oposició al règim amb l'evolució econòmica de cada empresa, i permet concloure la vinculació i l'origen de l'empresa autogestionada com el final d'una lluita d'origen sindical.

Així, en el cas de ROSELSON, SA:

1971: Del 19 al 30 d'octubre, atur dels treballadors de mitja hora per reclamar augment salarial, amb un resultat de 16 acomiadats i 1 detingut.

1972: Del 28 de març fins a mitjan abril, declaració de conflicte col·lectiu per l'empresa. 15 acomiadaments i 78 treballadors suspesos de sou i feina.

1973: Al setembre, protesta per ritmes de treball abusius, boicot a les hores extres i treball a baix rendiment.

1974: Del 12 al 17 de juliol, protesta per l'endarreriment en el pagament dels salaris, vaga des del 15 de juliol. Des del 16 de setembre fins al final de mes, l'empresa presenta l'expedient de suspensió de pagaments i un expedient de regulació d'ocupació a l'autoritat laboral. El dia 16, atur total i concentració davant l'O.S.E., manifestació i els detinguts són alliberats ràpidament.

1975: Del 5 a l'11 de febrer, expedient de regulació d'ocupació i acord a la Delegació de Treball: dels 511 afectats, 178 treballadors a l'atur i 333 tornen a la fàbrica.

Cas ELSA⁽⁸⁾

"La disjuntiva de la empresa era tajante, el cierre o la SAL" (Antonio Rodas, consell d'administració de la SAL)

ELSA era una fàbrica de vidre per a l'obtenció automàtica de serveis de taula (gots i copes). L'accionista principal era Milà (família amb interessos econòmics principals al sector tèxtil: CATEX i SARFA). Es fa el traspàs de la gestió una mica abans de la suspensió de pagaments a un dels socis minoritaris, els Massanet, que són els que proposen la SAL als treballadors l'any 1979.

La unitat productiva era situada a Cornellà de Llobregat i l'any 1973 havia arribat a tenir mil treballadors.

La transformació en SAL es constitueix davant notari el 16 de juliol de 1980 amb 450 treballadors, que avalen i reben un crèdit del FNPT de 101 milions de pessetes.

Antecedents de la lluita obrera⁽⁹⁾

1966: Presència a les eleccions sindicals de CC.OO.

1972: 28 i 29 de gener, per la negociació col·lectiva, la plantilla de 900 treballadors fa aturades parcials d'una hora. El 14 i 15 de febrer, conflicte comarcal al Baix Llobregat per la detenció de 8 treballadors, aturades de deu mil treballadors a la comarca. S'alliberen 7 detinguts.

1974: Del 16 d'abril fins final de mes, protesta contra l'acord de la Delegació Provincial de Treball de permetre treballar tres diumenges seguits. Cinc enllaços sindicals són suspesos de sou i feina durant 5 dies. De 22 de maig a 12 de juliol, vaga de 55 dies pel conveni col·lectiu. Suspensió de sou i feina a 687 treballadors, procés de lluita obrera amb tancament a l'església de Cornellà. Solidaritat a la comarca que fa vaga general el 5 de juliol (30.000 obrers en vaga) i reingrés de tots els treballadors el 12 de juliol.

Cas OSSA⁽¹⁰⁾

El comité tenía una posición perfectamente asumida de participar en la gestión de la empresa porque no se estaba llevando una dirección adecuada" (Manuel Rubio, directiu de la FESALC i membre del comitè d'empresa d'OSSA)

OSSA era una fàbrica de motocicletes situada a la Zona Franca de Barcelona. L'accionista principal era la família Giró. La venda era estacional, molt forta a l'estiu i molt feble a l'hivern. Era venda local principalment.

L'any 1979 es constitueix en SAL amb 266 treballadors. Es demana un crèdit de 139 milions de pessetes, que no rebrà.

Antecedents de la lluita obrera⁽¹¹⁾

1973: Presència de CC.OO. des de la darrera elecció sindical; la vaga dura mes i mig.

Del 26 de gener fins al 5 de febrer, reivindicació de 44 hores setmanals i increment salarial. 400 treballadors suspesos de sou i feina i 86 acomiadaments.

1976/1977: Comitè de "control" i gestió del treballadors.

1978: Suspensió de pagaments de la societat. Comissió de 5 treballadors per a la gestió de la societat. La plantilla consta de 420 treballadors.

Cas SALBA⁽¹²⁾

"Antes de ser SAL ya estamos dentro de la gestión y lo vimos difícil" (Adolfo Arias, dirigent de la FESALC)

La fabrica SABA era situada a Sant Adrià de Besòs i pertanyia al sector del ram de l'aigua del tèxtil. Abans de 1976 tenia 300 treballadors i el capital era francès. El 1976 el capital francès ven les seves accions al gerent de la societat. El 1979 s'engeguen les negociacions per fer la SAL amb el comitè d'empresa i es fa el traspàs sense expedient de concurs de creditors. Es rep un préstec del FNPT de 60 milions de pessetes que avalaren 124 treballadors-socis.

Antecedents de la lluita obrera⁽¹³⁾

1966: Eleccions sindicals i presència de CC.OO.

1970: El 24 de febrer, atur d'una hora per la negociació del conveni col·lectiu del ram. El 28 de febrer, aturades de dues hores per la detenció de 4 treballadors. Del 23 de març a l'1 d'abril, vaga de 24 hores per la negociació del conveni. El 3 de juny, una hora d'atur per reclamar endarreriments salarials. El 3 de novembre, atur per reclamar amnistia laboral.

1971: Tres setmanes de vaga, que permeten aconseguir un augment salarial del 21,5%. Els dies 13, 17 i 20 de desembre, vaga al ram de l'aigua per aconseguir augments salarials al conveni.

1974: Del 4 al 29 de març, negociació col·lectiva del ram, la policia fa fora 150 sindicalistes reunits a l'OSE. Aturada en protesta. De mitjans de març fins al final de juliol, reclamació increment salarial; es fa boicot a les hores extres. Del 3 al 7 de desembre, aturades i mobilitzacions a les empreses del ram pel conveni i l'alliberament de 25 detinguts.

1975: Del 10 al 21 de gener protestes i vaga per manca d'acord en l'augment salarial de 30.000 treballadors de la província de Barcelona.

Cas TELECSAL⁽¹⁴⁾

"L'esforç col·lectiu constant per superar barreres de tota mena en un món dominat pel poder del diner" (Pere Ollé director, president del Consell d'administració i dirigent de la FESALC)

L'empresa J. Boncompte inicià la seva activitat industrial en l'automàtica l'any 1939, derivant després cap als serveis elèctrics generals. Era situada al carrer Lafont del barri del Poble Sec de Barcelona i tenia una plantilla de 100 treballadors, la majoria veïns del barri. L'any 1975 es transformà en Boncompte, industria elèctrica SA.

Abans de 1975, l'únic antecedent de lluita sindical és l'episodi de col·lectivització obrera durant la guerra civil espanyola.

1981: El 15 de juliol es presentà expedient de suspensió de pagaments i expedient de reducció de plantilla.

1982: El 13 de desembre, acord judicial per tornar els deutes en cinc anys.

1983: el desembre, la propietat vol tancar la societat; control obrer amb el nomenament d'un comitè de 6 membres.

1984: Acord de l'assemblea de treballadors de comprar el 70% de les accions de I.E.S.A, formant un consell amb 3 membres de la propietat i 6 dels treballadors.

1985: Capitalització de l'atur dels 69 treballadors i creació de la SAL sense presència de capital privat.

CONCLUSIONS

- El procés de l'inici de les SAL comença el mes de novembre de 1976 amb ROSELSON SA.
- La primera constitució en SAL és la de "Productos Cinematográficos SAL OSSA" el 30 de gener de 1979.
- La constitució de les primeres SAL, als anys setanta, és el resultat final d'un procés de lluita sindical que es fa en paral·lel a la constitució del sindicalisme democràtic a les empreses.

Notes

- (1) Arxiu històric de la Fundació Roca Galés. www.rocagales.cat
- (2) Instituto Nacional Estadística de España.
- (3) Ley de Creación de Fondos Nacionales 45/1960, de 21 de juliol.
- (4) Carmen Molinero, Pere Ysàs. *Catalunya durant el franquisme*. Ed. Empúries, Barcelona, 1999.
- (5) Carmen Molinero, Pere Ysàs. *Productores disciplinados y minorías subversives*. Siglo XXI Editores, Madrid, 1998.
- (6) Armand Vilaplana. *La conquesta de l'empresa*. Ed. ECOS scel, 2006.
- (7) Víctor Manuel López Díaz. *La conflictividad en el Área Metropolitana de Barcelona (1961-1975)*. Tesis doctoral, 2016, UAB. Director de la tesi: Just Casas Soriano. P. 575, 597, 678, 736 i 748.
- (8) Josep Rojo. *Autogestión y sindicalismo, una crónica de la transición*. Ed. FESALC, Barcelona, 1996.
- (9) *Ibidem*, p. 589, 724 i 732.
- (10) Josep Rojo. *Ibidem*, p. 81-110.
- (11) *Ibidem*, p. 632.
- (12) Josep Rojo. *Ibidem*, p. 111-140.
- (13) V. M. López Díaz. *Ibidem*, p. 518, 523, 583, 702, 719, 770 i 778.
- (14) TELECSAL, *Un nou concepte d'empresa*. Aniversari dels 25 anys. Text inèdit, cedit per Pere Ollé, director de Telecsal, 2010.

FESTIVAL FESC'24: CULTURA, ECONOMIA SOLIDÀRIA, FESTA I TRANSFORMACIÓ SOCIAL AL PARC DE L'ESTACIÓ DEL NORD

FESC - XES

Cartell del Festival FESC 2024.

Plenària de la FESC

Fira d'Economia Solidària
de Catalunya
@XES_cat

El Festival FESC'24 se celebrarà el cap de setmana del 19 i 20 d'octubre al Parc de l'Estació del Nord de Barcelona, organitzat per la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES).

Després del Fòrum FESC'23, l'espai per a la trobada i el debat entre iniciatives i activistes de l'economia solidària que es va celebrar fa un any, ara arriba el torn d'estrenar el Festival, l'altra gran línia de treball de la FESC, centrada a arribar a nous públics que fins ara no estaven en l'òrbita de l'economia solidària.

Una programació d'activitats lúdiques i jocs per explicar l'economia solidària d'una manera accessible i divertida a la ciutadania serà la columna vertebral d'aquest esdeveniment, juntament amb l'exposició 'Quan allò quotidià esdevé extraordinari'. A més, el festival comptarà també amb actuacions artístiques i musicals i un mercat de productes tèxtils, d'alimentació i culturals. Per acabar d'arrodonir la festa hi haurà oferta gastronòmica amb begudes i menjar de l'economia solidària i un espai de jocs dedicat a la canalla.

Quan allò quotidià esdevé extraordinari

Sota aquest títol s'articularà l'exposició oberta a la ciutadania durant tot el Festival FESC'24, estructurada en **cinc esferes geodèsiques** i que configurarà el recorregut que faran les visitants. Una metàfora de la quotidianitat alhora que **una mostra pràctica de com incorporar els principis de l'economia solidària en el dia a dia de les persones**.

Estand de la cooperativa La Sobirana de la darrera FESC.

La primera esfera servirà per introduir els visitants al concepte d'economia solidària. Aquesta arrencada mostrarà com l'economia solidària ofereix una alternativa real a l'economia capitalista, que ja està funcionant i que és per a tothom. Se centrarà en valors com **la cooperació, la justícia social, la sostenibilitat i la inclusió**. Serà un espai de reflexió per comprendre com aquestes pràctiques, més enllà d'idees preconcebudes, es poden integrar efectivament en el nostre dia a dia per construir entre totes un model econòmic més humà i equitatiu.

L'esfera **Com aprenem i ens divertim** posarà de manifest com la cultura i l'educació són àmbits fonamentals dins de l'economia solidària. Es plantejarà la cultura com un espai d'aprenentatge i gaudi, on les iniciatives culturals no es redueixen a simples productes de consum, com acostuma a passar massa sovint, sinó que esdevenen instruments de transformació social real. S'hi destacaran experiències educatives i culturals que, a més de transmetre coneixements, promouen valors com la cooperació, la participació i l'empoderament, formant una ciutadania crítica i activa.

La importància de repensar els nostres hàbits de consum s'abordarà a l'esfera **Com consumim**. Es mostrarà com l'economia solidària promou un consum responsable i conscient, basat en criteris de proximitat, sostenibilitat i justícia social. Les persones visitants descobriran com exercir un poder transformador a través de les seves decisions de consum, optant per productes i serveis que respecten les persones i el medi ambient.

L'esfera **Com vivim i ens cuidem** tractarà sobre la importància de les relacions comunitàries i la cura de les persones. Aquest espai reflexionarà sobre les alternatives en àmbits com l'habitatge, la salut i les cures, basades en la solidaritat, la cooperació i la corresponsabilitat. Es destacaran exemples de projectes que busquen garantir una vida digna per a tothom, posant les persones i les seves necessitats al centre de l'activitat econòmica.

Per últim, l'esfera, titulada **Com treballem**, explorarà el món laboral des de la perspectiva de l'economia solidària. En aquest espai es destacaran les experiències de treball cooperatiu, on la

democràcia interna, les condicions laborals dignes i la participació activa de les treballadores són essencials. Aquesta esfera evidenciarà que és possible treballar d'una manera diferent a la que estem acostumades, de forma que el benestar de les persones prevalgui sobre el benefici econòmic i on el treball esdevingui una eina per al desenvolupament personal i col·lectiu.

Les diferents esferes comptaran amb **recursos interactius dissenyats per estimular la participació activa de les persones visitants**. A través de dinàmiques lúdiques, es crearà un espai per al diàleg, la reflexió i l'aprenentatge, on tothom podrà aportar i contrastar idees. Aquests elements volen promoure una experiència immersiva que convidi a interactuar amb el contingut d'una manera autònoma, tot oferint la possibilitat de recollir i compartir informació d'una manera col·lectiva.

L'exposició no només mostrarà les múltiples facetes de l'economia solidària, sinó que inspirarà els visitants a adoptar aquestes pràctiques en la seva quotidianitat, oferint les alternatives per contribuir a la construcció d'un futur més just i sostenible per a tothom d'una manera funcional.

És important destacar també que l'exposició ha estat concebuda com un recurs que vagi més enllà del Festival FESC'24. Amb l'objectiu d'ampliar l'abast de l'economia solidària i fer-la accessible al màxim nombre de persones possible, aquesta exposició quedarà a disposició d'entitats, organitzacions i administracions a càrrec d'esdeveniments de l'economia solidària a Catalunya. La seva estructura ha estat dissenyada per simplificar-ne l'emmagatzematge, el transport i la instal·lació, de manera que es facilita la seva itinerància.

Entendre l'economia solidària a través del joc i les experiències lúdiques

Un dels principals objectius del Festival FESC'24 és apropar l'economia solidària a nous públics, fugint del discurs tècnic habitual, que només arriba a les persones coneixedores i con-

vençudes dels valors de l'economia solidària. Per això, a banda del recorregut expositiu, el Festival FESC'24 tindrà una programació d'activitats lúdiques i jocs. Un programa que busca trencar les barreres que ens allunyen de les persones no iniciades, **despertar consciències i introduir la llavor de l'economia solidària, el cooperativisme i la cultura comunitària en caps i cors.**

Organitzades en diferents espais exteriors del Parc de l'Estació del Nord hi haurà activitats per a tots els públics com ara tallers, taules de debat, tastos de productes, audiovisuals, actuacions, instal·lacions, creacions col·lectives, *performances*, gimcanes i jocs, totes elles vinculades a algun dels àmbits temàtics que estructuraran el Festival FESC'24. A més, els infants podran gaudir de l'espai de jocs infantils del parc.

A l'esfera introductòria sobre l'economia solidària es presentarà per primer cop **el joc digital interactiu 'Social Fantasy: l'Escamot Rebel'**, un projecte de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya, Opcions de Consum Responsable i FETS – Finançament Ètic i Solidari. Aquesta experiència de joc, desenvolupada sota el paraigua del grup de treball SomESS de l'Estratègia ESSBCN2030, és un recurs lúdic i interactiu dissenyat per a esdeveniments i fires dirigides a la ciutadania que té com a objectiu principal aprofundir en la comprensió i promoció de l'economia social i solidària. A través d'una experiència lúdica i participativa, vol involucrar les jugadores en el món de l'economia solidària, oferint una visió pràctica dels seus principis i beneficis.

Art i música per a la transformació social

La programació artística del Festival FESC'24 oferirà una varietat d'actuacions, també per a públic infantil i familiar, que reflectiran l'esperit transformador de l'economia solidària, combinant art, música i màgia en diversos escenaris i espais a l'aire lliure.

Gràcies a una **aliança amb el Festival Esperanzah!**, que malauradament enguany no es podrà dur a terme, tindrem un escenari Esperanzah! al Festival FESC'24. Aquest acord és fruit d'un camí compartit durant anys, basat en els valors comuns de transformació social, justícia i economia solidària que tant Esperanzah! com la FESC defensen. En saber que aquest any el Festival Esperanzah! no es podria celebrar, des de la FESC es va proposar aquesta col·laboració per mantenir viu l'esperit del festival i seguir oferint espais on la cultura es trobi amb la reivindicació i el canvi social.

A banda de l'escenari Esperanzah!, que protagonitzarà el cartell musical del Festival dissabte 19 d'octubre al vespre, hi haurà **altres actuacions musicals i artístiques**, a més de màgia i cabaret amb tècniques de circ, que tindran lloc en diferents moments durant el dia de dissabte i diumenge.

El **podcast sobre esdeveniments culturals des de l'economia solidària**, conduït per la comunicadora i creadora de contingut digital Laura Grau i amb la participació de diverses convidades vinculades a l'organització d'esdeveniments culturals a Catalunya, farà reflexionar sobre la importància que les nostres celebracions i festivals reflecteixen els valors de la sostenibilitat, la comunitat i l'economia social i solidària, especialment en moments d'emergència climàtica, social i econòmica com el que ens trobem ara.

DESFILADA DE ROBA SOSTENIBLE DE LACOORDI

La tradicional desfilada de roba sostenible organitzada anualment per la Coordinadora de Comerç Just i Finances Ètiques (LaCoordi) torna a la FESC. Un cop més, demostrarà que és possible vestir amb roba respectuosa amb les persones i el medi ambient gràcies a les alternatives de l'economia solidària que promouen la producció i la comercialització justa en el sector tèxtil.

Seguint criteris com ara la proximitat, el treball digne, l'ecologia, el comerç just, l'economia circular o el suport de les finances ètiques, cada dia tenim més iniciatives a l'abast per evitar la *fast fashion* i les seves vulneracions de drets humans i ambientals constants.

MERCAT DE PRODUCTES I GASTRONOMIA DE L'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Durant els dos dies de Festival, dissabte 19 i diumenge 20 d'octubre, les persones visitants podran passejar i comprar productes tèxtils, cosmètics, culturals i d'alimentació en les més de trenta parades del mercat de productes de l'economia solidària que trobaran al parc. A més, dissabte 19 d'octubre el Festival FESC'24 coincidirà amb el mercat de pagès de Fort Pienc, organitzat per la Coordinadora de Mercats de Pagès de Barcelona, des de les 10 fins les 14.30 h, que es muntarà molt a la vora del Parc de l'Estació del Nord, a la plaça André Malraux.

També hi haurà un espai de restauració on menjar, beure i compartir els moments de descans entre totes les propostes del Festival. Serà a càrrec de la cooperativa Alterevents, que gestiona esdeveniments des de l'economia transformadora.

UN ESFORÇ COL·LECTIU PER A UN FESTIVAL TRANSFORMADOR

El Festival FESC'24 no seria possible sense la implicació i el compromís de més de cinquanta entitats i moltes persones voluntàries que han treballat colze a colze en el seu procés de creació i execució. Aquest procés col·lectiu ha estat un gran repte: transformar el que són, el que fan i els seus valors en un format accessible i atractiu per a un públic ampli. Gràcies a aquesta col·laboració, el Festival esdevé una realitat transformadora, un espai on l'economia solidària i la cultura es troben per inspirar i generar canvi.

Informació pràctica

On: Parc de l'Estació del Nord (Barcelona)

Quan: dissabte 19 d'octubre de 10 a 24 hores
i diumenge 20 d'octubre de 10 a 18 hores

Més informació a www.fesc.xes.cat

Esclavitud i llibertat en el moviment obrer

Ricard Pedreira
Economista

Definint conceptes, una *república* és una organització de l'estat en què la màxima autoritat és escollida pels ciutadans o pel parlament, per un període determinat, i una *cooperativa* és una “empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica, en què els membres s'uneixen voluntàriament, per a satisfer necessitats econòmiques, socials i culturals comuns”, segons l'Aliança Cooperativa Internacional.

Ser lliure –segons l'autor– significa ser independent de la voluntat de qualsevol altre i ser dependent és ser esclau. Els treballadors d'una cooperativa són lliures perquè controlen el seu treball d'una forma igualitària i col·lectiva.

A finals de 1887, als Estats Units, la major organització de treballadors del segle XIX, els Cavallers del Treball, va intentar organitzar als treballadors de la canya de sucre de Thibodaux (Luisiana) i voltants. A banda que als treballadors se'ls pagava una misèria i treballaven dia i nit, molts d'ells, encara que amb nous contractes, eren antics esclaus i els amos estaven encara acostumats a controlar-los com abans.

“Cap legislador en l'Antiguitat va intentar abolir l'esclavatge”, va dir Voltaire. Els més partidaris de la llibertat són els que van decretar lleis més cruels sobre l'esclavatge. Sense esclaus, els atenesos mai haurien pogut debatre en les places públiques. I en els temps moderns igual...

Cap ciutadà seria dependent d'un altre en condicions d'igualtat, amb una llei agrària, abolint la perpetuació de la riquesa en unes poques mans. Des del

segle XVII, grups de camperols i artesans busquen “abolir el poder arbitrari i establir una Commonwealth (abundància comuna) republicana i igualitària”, que aboliria el dret de primogenitura (hereu del més gran) que aniria trencant els grans latifundis. Llavors caldria establir mecanismes per finançar la compra de terres i de les eines per conrear-les (Payne, 2008).

Una solució (Skidmore, 1829) proposava donar a cada individu, arribada la maduresa, tanta propietat com a un contemporani igual, a través de l'expropiació i la redistribució de la propietat existent, segons un cens establert, mentre visquesin i després la propietat retornaria al fons comú per ser redistribuïda a homes, dones, esclaus i nadius colonitzats. Tots hi tindrien dret.

Algunes opinions a ressenyar també, poden ser: treball lliure enfront de treball assalariat. Aquest afegeix la seguretat, la dependència de l'organització, però cal saber escollir els caps, si no, l'esclavatge està assegurat. Qui conegui, diu William Heighton, realment la plantació, la pedrera, el taller, la forja o la fàbrica, pot afirmar que la llibertat i la igualtat té una existència real entre nosaltres?

“La propietat del rics (Rensselaer, 1821) sempre ha estat i sempre serà objecte de desig d'una part del pobres i, quan aconseguixin el poder, satisfaran el seu desig amb la seva distribució.”

“Una de les pitjors conseqüències de les jornades de treball quilomètriques és que sovint l'home, la dona o el nen ar-

riben al final del dia de treball en una condició d'incapacitat física per portar a terme qualsevol activitat que requereixi pensar, per la qual cosa no hauria de sorprendre'ns que busquin entreteniments absurds: llegir novel·les dolentes, anar a un teatre de varietats o a ballar, però no faran altra cosa que entretenir-se” (Gnomon, 1884).

Sobre el control de la informació, el capital pot pagar perquè es publiquin les seves idees, controlant la premsa diària, fet que deixa el treballador intel·ligent en una situació de minoria i s'haurà d'educar a si mateix. Els periòdics obrers estaven (i encara estan) formats per una barreja de notícies, cultura literària alternativa, consells organitzatius, correspondència oficial i, important, lliçons d'economia política i cooperació.

La competició en el treball (i en altres temes) és contrària a la solidaritat, que s'obté amb l'autoorganització. Els Cavallers del Treball (1880) proposen la Germanor Universal com a solució.

La cooperació és l'única organització en què el pobre pot obtenir una part justa dels beneficis, però cal tenir la propietat dels mitjans de producció i és necessària una renda bàsica i una sanitat pública, administrades per l'Estat, entre altres.

En certs moments, la lectura del text mostra una certa complexitat en la comprensió i/o l'expressió. L'autor és membre del departament de Ciències Polítiques de la Universitat de Brown (Rhode Island, USA). Aquest llibre és fruit de la recerca per a la seva tesi doctoral.

GOUREVITCH, ALEX

La república cooperativista

Madrid: Capitán Swing, 2024

ISBN 9788412779905

351 pàgines

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

**Acte de lliurament dels Premis
Economia Social 2024**

**Dijous 3 d'octubre. 18 h.
A la Lleialtat Santsenca.**

PROGRAMA

17:50 h. **Recepció.**

18:00 h. **Benvinguda institucional.**

18:15 h. **Projecció audiovisual: "125 anys de
cooperativisme a Catalunya" (CoopCAT).**

18:30 h. **Conversa sobre Cooperatives i transició ecosocial,
amb Eva Vilaseca d'acTe (Assemblea Catalana per la
Transició Ecosocial) i Nil Via, periodista.**

19:10 h. **Lliurament dels Premis Economia Social 2024.**

19:45 h. **Cloenda a càrrec de Bet Tena, presidenta de la
Fundació Roca Galès.**

Condueix l'acte: **Nil Via, periodista.**

✓ Ajuts Impulsem el que fas

Barcelona Activa

FINS A 43.000 € PER A PROJECTES AMB IMPACTE POSITIU AL BARRI

Amunt persianes

Turisme sostenible

Economia social

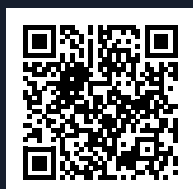
Alimentació sostenible

Ocupació de qualitat

Distribució urbana

Demana'ls a
barcelonactiva.cat/impulsemelquefas

Ajuntament de
Barcelona

Barcelona
Activa